

De Oldenburg connectie

Albert van der Kaap

Inleiding

Toen ik aan het onderzoek naar mijn voorouders begon vermoedde ik dat verreweg de meeste van mijn voorouders relatief arme arbeiders, dagloners of keuterboertjes waren geweest over wie weinig is overgeleverd. Verhalen over het tegendeel had ik nooit gehoord, maar de werkelijkheid bleek toch anders te zijn, tenminste gedeeltelijk.

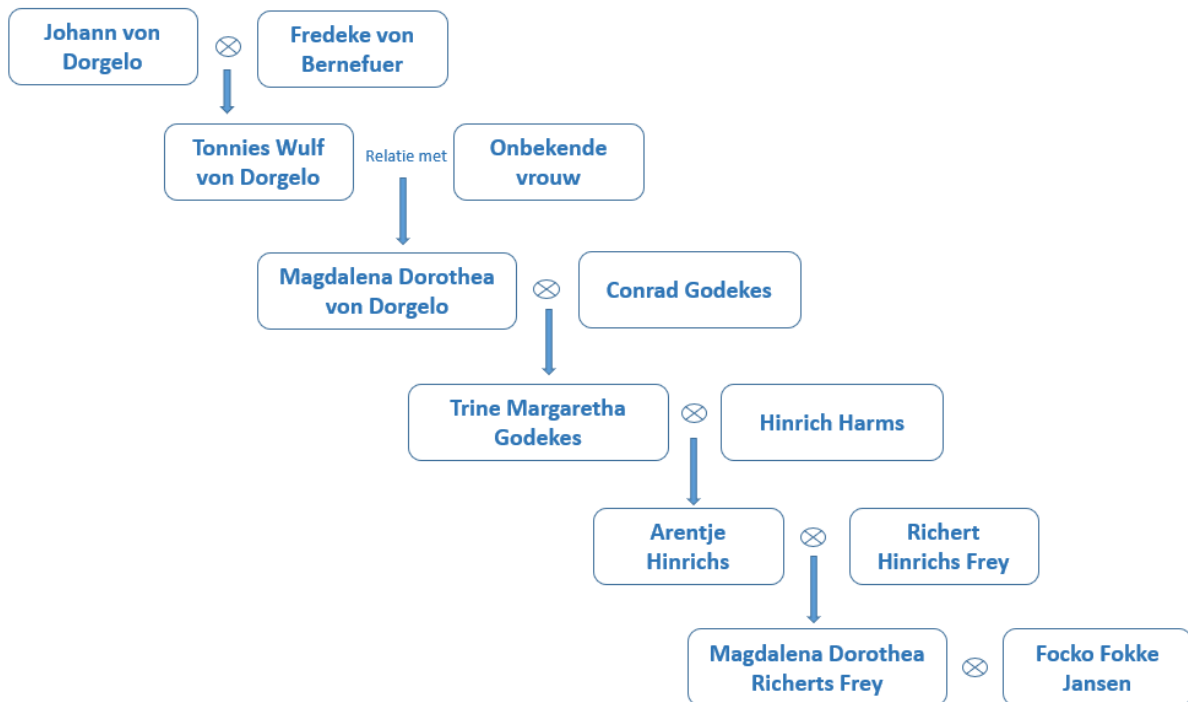
De graaf van Oldenburg

Dat er onder mijn voorouders ook dominees en hoogleraren waren geweest, laat staan mensen van adel had ik niet voor mogelijk gehouden. Het was dan ook bepaald verrassend toen ik stuitte op de naam Magdalena Dorothea. Mijn vrouwelijke voorouders dragen bijna allemaal alledaagse namen. Dat wil zeggen, alledaags in de sociale milieus van veenarbeiders, boeren en landarbeiders waarin mijn voorouders leefden. Ze heten Wubbina, Jantje, Gepke, Antje, Lutje, Geeske, Teupke of Geertje. En dan ineens staat daar tussen al die alledaagse namen ineens een 'deftige' naam, Magdalena Dorothea. Mijn nieuwsgierigheid was gewekt en een speurtocht begon die uiteindelijk via een aantal buitenechtelijke kinderen, zou leiden naar zo ongeveer alle adellijke families in Europa. Dat dit niet bekend was in de familie zal vermoedelijk te maken hebben met het feit dat deze afstamming telkens de vrouwelijke lijn betrof. Bovendien was er tot twee keer toe sprake van bastaarddochters.

Het verhaal over Magdalena Dorothea von Dorgelo, over haar voorouders, de Von Dorgelo's, de Bernefuers, de graaf van Oldenburg en andere adellijke voorouders van mijn betovergrootmoeder Wubbina Mulder, lees je in dit artikel.

Magdalena Dorothea Richards Frey en haar adellijke voorouders

Het begon allemaal met Magdalena Dorothea. Mijn vrouwelijke voorouders dragen bijna allemaal alledaagse namen. Dat wil zeggen, alledaags in de sociale milieus van veenarbeiders, boeren en landarbeiders waarin mijn voorouders leefden. Ze heten Wubbina, Jantje, Gepke, Antje, Lutje, Geeske, Teupke of Geertje. En dan ineens staat daar tussen al die alledaagse namen ineens een 'deftige' naam, Magdalena Dorothea. Mijn nieuwsgierigheid was gewekt en een speurtocht begon die uiteindelijk via een aantal buitenechtelijke kinderen, zou leiden naar voorouders in nagenoeg alle adellijke families in Europa.

Magdalena Dorothea Richards Frey, een van mijn 128 oudbetovergrootmoeders, was een achterkleindochter van Magdalena Dorothea von Dorgelo, naar alle waarschijnlijkheid de buitenechtelijke dochter van een Noordduitse edelman, Tonnies Wulf von Dorgelo. Het woord waarschijnlijk vraagt om een toelichting. Keiharde bewijzen voor de afstamming van Magdalena lijken er namelijk niet te zijn, maar aannemelijk is het desondanks. Een eerste aanwijzing is dat de voornamen Magdalena Dorothea en Catharina Margaretha (Trine Margaretha), die relatief vaak voorkomen in de kerkboeken van Völlen, niet bepaald typerend zijn voor Ostfriesland. Mogelijk gaat de naam Magdalena dan ook terug op Magdalena von Quernheim, de echtgenote van Wulfert von Dorgelo, de grootvader van Tonnies Wulf van Dorgelo. Tonnies Wulf had ook een zuster die Magdalena heette.

Een andere aanwijzing is dat de kinderen van Magdalena Dorothea en haar man, Conrad Gödekes, respectievelijk Trine Margaretha, Hinrich en Tonnis Wulf heten. Op 14 september 1696 wordt er in Völlen een Tonnis Wulf begraven, hoogstwaarschijnlijk een kleinkind van Tonnis Wulf von Dorgelo. Trine, de dochter van Magdalena, had op haar beurt een dochter Magdalena Dorothea en een dochter Margaretha. Al met al dus aanwijzingen genoeg om ervan uit te gaan dat Margaretha inderdaad een buitenechtelijk kind is van Tonnies Wulf von Dorgelo.

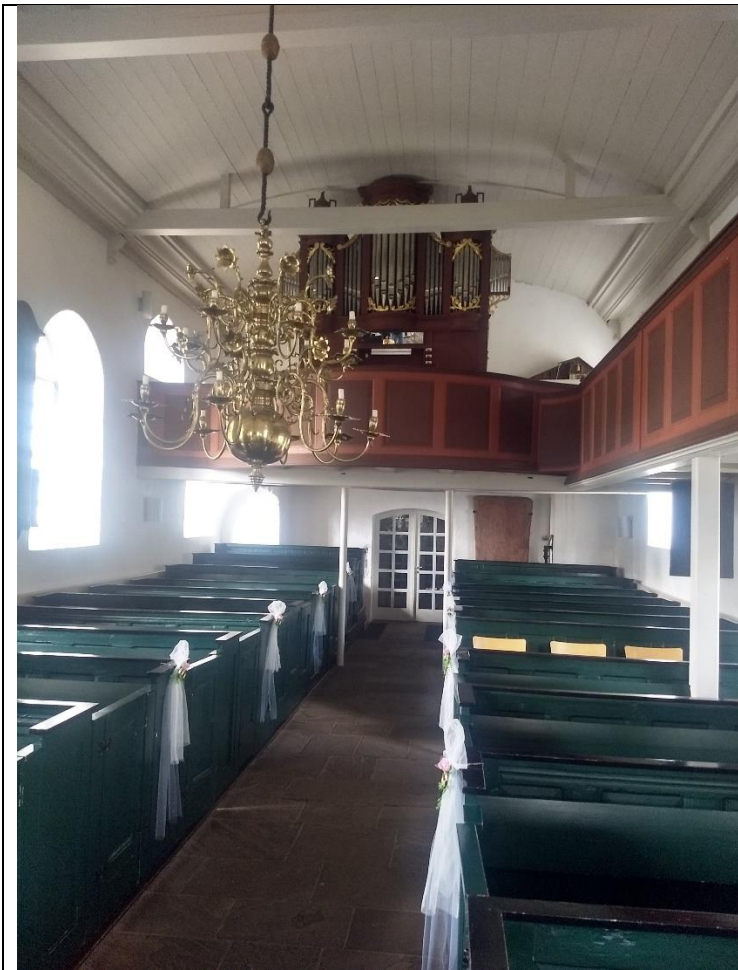

Al heel vroeg, namelijk in 1521, gaat de kerkelijke gemeente met hun predikant over naar het gereformeerde geloof. Dit duurt tot 1652 als er een geloofsstrijd uitbreekt en de kerk Luthers wordt.

Voor inwoners van de grensstreek zal de taal geen probleem hebben opgeleverd. Aan beide kanten van de grens werd een zeer vergelijkbaar dialect gesproken:

'Moin. Wi gröötten Jo van Harten in de Gemeente Westoverledingen un hopen, dat Jo dat bi uns goot gefallen deit! In de Sieden van uns "Information" köönt Ji dat finnen, wat Jibruken. Dor steit vööl Weetenskupp in over uns rieke Angebott ut "öffentliche und private Hand" un over dat Vereinsleben. Dat gellt besünners van de "Bürgerservice" un de "Touristik"-Denst. Nu blievt nich bloot bid't Bekieken van Text un Biller, koomt bi uns un weest uns Gast!. Wi weern bried, wenn Ji Jo darna in uns Gastenbook indragen däen. Dann bün wi ok seker, dat sück een Besöök in uns Gemeende for Jo heermal lohnt hett.'

Hinrich Harms

Hinrich Harms, geboren in 1660 in Völlen en overleden op 14 september 1696 in Völlen, trouwde op 21 november 1688 in Völlen met Trientje Margaretha Gödekes, geboren rond 1660 in Völlen en overleden op 1 mei 1731 in Völlen. Trientje Margaretha was een dochter van Conrad Gödekes en Magdalena Dorothea van Dorgelo.

Arentje Hinrichs

Hun dochter Arentje Hinrichs trouwde met luitenant Richert Hinrichs Frey. Magdalena Dorothea, deze zus van Arentje, trouwde op 27 april 1704 in Völlen met Hinrich Wilhelm Huckenius, geboren rond 1678 in Bremen. Hinrich studeerde aan de universiteit van Rostock en werd notaris in Völlen, waar hij woonde in een 'Warffhaus'. Er waren meer relaties tussen de families Hinrichs en Huckenius. De schoondochter van Hinrich en Magdalena, Metje Berens, trouwde in tweede huwelijk met Luitjen Richerts Frey, de broer van Magdalena Dorothea Richerts Frey.

Magdalena Dorothea Richerts Frey

Hun dochter Magdalena Dorothea (geboren op 13 juli 1713 in Völlen, overleden op 11 maart 1791 in Grosswolde) trouwde op 8 mei 1745 in Völlen met Focko Fokken (Jansen), geboren op 30 maart 1710 in Völlen, overleden op 13 maart 1754 in Grosswolde.

De vader van Focko, Focke Jansen, werd geboren voor 1676. Hij stierf op 23 juni 1754 in Völlen. Hij trouwde op 28 september 1701 met Gesche Dirks, geboren voor 1678 en begraven op 28 augustus 1730 in Völlen. Focke was een pachter (huirmann) van de erfkamerheer Von Galen. Vermoedelijk ging het om Franz Wilhelm von Galen (1647-1716), een neef van de beroemde Bommen Berend die in 1672 Groningen belegerde.

De zus van Focko Fokken, Engeltje, trouwde met Rickend Hinrichs, de broer van Arentje. Een zus van Arentje trouwde Hinrich Wilhelm Huckenius. Hun zoon Luitjen Huckenius trouwde met Metje Berens, die ook, in 1736, getrouwd was met Luitjen Richerts Frey, gedoopt op 18 augustus 1709 in Völlen, overleden op 10 september 1754 in Völlen, broer van Magdalena Dorothea.

Jantje Fokkens Vry

Een achterkleindochter van Magdalena Dorothea Richerts Frey, de dienstmeid (werkhuispupil) Jantje Fokkens Vry (geboren op 1 augustus 1804 in Wymeer, overleden op 6 juli 1885 in Bellingwolde), trouwde op 9 mei 1826 in Bellingwolde met kleermaker Frerik Alberts Mulder (geboren op 28 september 1802 in Bunde, overleden op 8 mei 1859 in Bellingwolde). Jantje werd geboren op 1 augustus 1804 in Wymeer; zij stierf op 6 juli 1885 in Bellingwolde. Frederik werd op 28 september 1802 geboren in het Duitse Bunde; hij stierf op 8 mei 1859 in Bellingwolde. Bij hun huwelijk gaven Jantje Fokkes Vry, Geeske Freriks Mulder, Fokke Richerts Vry en Gepke Dirks aan niet te kunnen schrijven. Frerik en Jantje woonden op nummer 128 in Oudeschans (Bellingwolde) toen hun dochter Wubbina werd geboren op maandag 7 februari 1831. Zij woonden op nummer 189 toen Antje, het vierde kind, werd geboren op zaterdag 13 juli 1833.

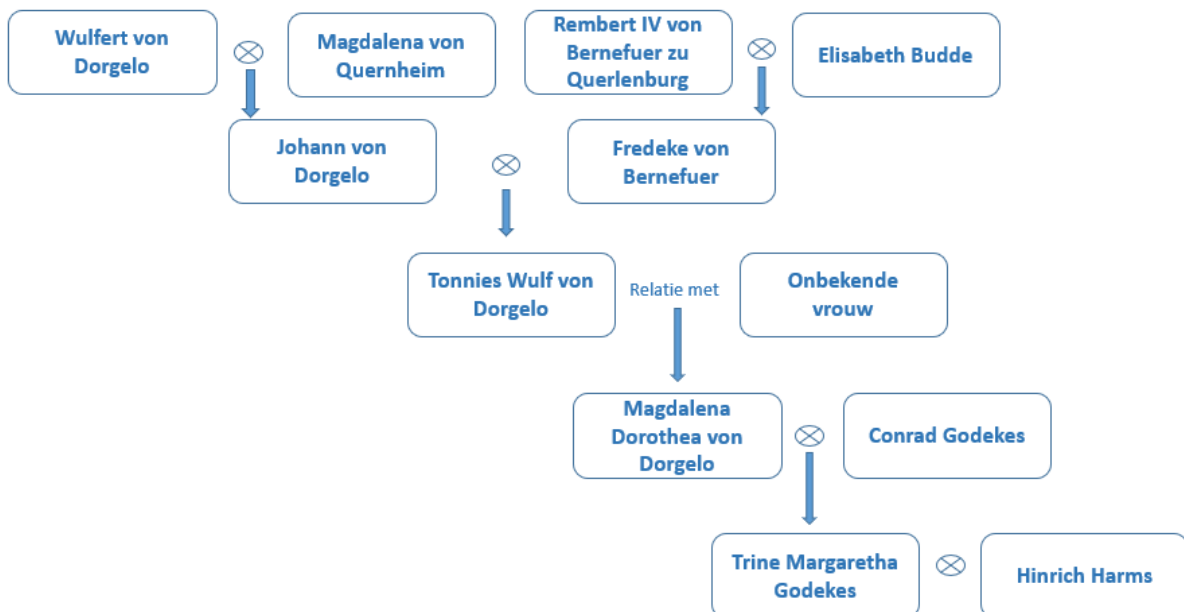
Ook de vader van Frerik, Albert, was kleermaker. Hij werd geboren op 3 september 1771 in Bunde en overleed op 4 september 1812 in Bunde. Geerd Huisinga (28, koopman in Bunde) en Jan Alberts Groothof (41, dagloner in Bunde) meldden zijn dood in huis 129. Albert trouwde op 23 april 1802 in Bunde getrouwd met Geeske Freriks, dochter van Freerck Adden en Aaltje Cornelis van Lessen.

De dochter van Jantje en Frerik, Wubbina Mulder, trouwde met Jan Kemper. Wubbina en Jan waren mijn betovergrootouders van moederskant.

Van Dorgelo en Bernefuer

Von Dorgelo en Bernefuer

Tonnies Wulf von Dorgelo, de vader van Magdalena, was een zoon van Johann von Dorgelo en Fredeke von Bernefuer. De Von Dorgelo's en de Bernefuers waren twee adellijke families uit het Duitse Ostfriesland, een gebied grenzend aan de provincie Groningen.

Von Dorgelo

Volgens een artikel op Wikipedia stierf de adellijke tak van de Von Dorgelo's aan de Lethe in mannelijke lijn uit. Werner Casper en Heinrich, de twee broers van Tonnies Wulf von Dorgelo, hadden geen kinderen en de kinderen van Tonnies Wulf, Johann en Magdalena Dorothea, waren, zoals gezegd, buitenechtelijk. Zij gelden dan ook niet als nazaten van de Von Dorgelo's.

Het stift Börstel

Er is een relatie tussen de Von Dorgelo's en het stift Börstel. Een zus van Tonnies Wulf, Magdalena, was abdis van het stift Börstel (zie de foto's hieronder). Zij stierf op 25 april 1674 op tachtigjarige leeftijd. In het koor van de kerk van het stift staat, vlak voor de kansel, nog haar grafsteen. Naast het hoofdaltaar is er nog een ander altaar dat is geschonken door de familie von Dorgelo.

Altaar geschonken door de familie von Dorgelo.

Op de grafsteen van Magdalena von Dorgelo staat:

"Anno 1674, den 25. April ist die Hochwürdig: HochEdelgebobrene Magdalena von Dorgelo Abbatilsa des Adelligen Stiffts Börstell im Herrn Entschlaffen ihres alters im. 80. Jahr ihrer Regierung dieses Stifftes im 28. Jahr. Gott gebe ihr eine Fröhliche aufferstehung. Amen. Der gerechten Seelen feind in Gottes seind und keine quaal ruhet sie an, Sap: 3."

Het stift Börstel

Magdalena's man Conrad Gödekes was ook, naar verluidt, in dienst van dit stift.

Von Dorgelo aan de Lethe

Het wapen van de familie Van Dorgelo.

Von Dorgelo is de naam van een adellijk geslacht dat teruggaat tot de veertiende eeuw. Het dorp Dörrieloeh ligt 5 km ten zuidwesten van het kerkdorp Varrel in het graafschap Diepholz, dat deel uitmaakt van Niedersachsen in de Bondsrepubliek Duitsland. Vroeger was het dorp een windmolen rijk en twee grote boerderijen, waarvan de leenmannen destijds zitting hadden in de landdag van het graafschap ("landtagsfähige Güter"). De geschiedenis van het geslacht Dorgelo begint op deze boerderijen.

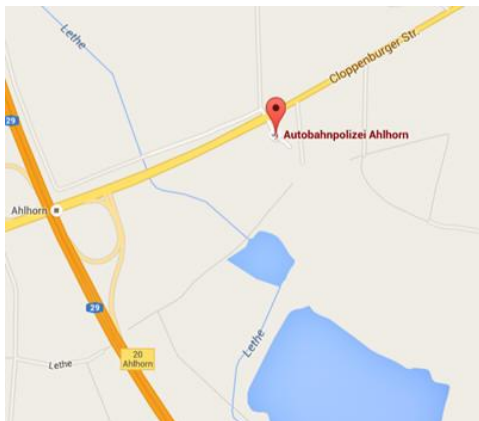
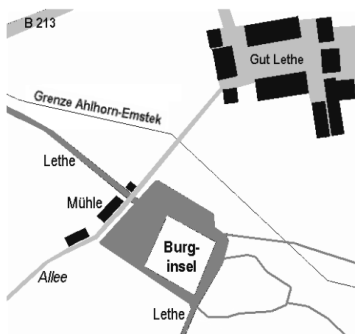
Volgens een Duitse bron¹ was Dörrieloeh de zetel van het adellijke geslacht, dat zijn naam ontleende aan de plaatsnaam, en waarvan sinds 1381 vele familieleden in archieven voorkomen. De plaatsnaam zou zijn af te leiden van de voornaam Dörrie en derhalve betekenen: het houtgewas van Dörrie.

Voor zover bekend, is Dethard von Doringelo (1381) het eerste lid uit het adellijke geslacht dat in de schriftelijke bronnen wordt genoemd. In 1391 was een Otto von Doringelo drost van Vörden. Een

¹ C. H. Nieberding, Oldenburgisch – Münsterliche Geschlechtschreibung

drost of ambachtsheer (Amtmann) vertegenwoordigde de landsheer in een bepaald gedeelte van diens gebied. Hij was voornamelijk verantwoordelijk voor de inning van de aan de landsheer verschuldigde belastingen en herendiensten en voor de rechtspraak in het ambt. De drost was voorzitter van het ambtsgerecht en trad als zodanig op als openbare aanklager en voltrekker van het vonnis.

In 1393 wordt Otto genoemd als drost in dienst van de regering van Münsterland, van Cloppenburg en Friesoyte. In deze functie bouwde hij op een eilandje in de Lethe, de grensrivier tussen Münsterland en Oldenburg, een burcht, die tot omstreeks 1600 door Von Dorgelo's werd bewoond (zie kaartje). Later werd het verscheidene keren verplaatst en tegenwoordig ligt op die plaats het dienstgebouw van de Autobahn politie.

Ligging van het kasteel Dorgelo

Van 1415 - 1421 was Otto drost van Vechta. Hij huwde met Richarda (Rixte) von Pennethe. Uit dit huwelijk is een zoon Johann von Dorgelo bekend (1415 en 1446).

In 1461 is wederom een Otto von Dorgelo drost van Cloppenburg en eigenaar van Lethe, waarschijnlijk een zoon van Johann. Otto was tevens leenman van de eerdergenoemde "landtagsfähige" boerderijen in het dorp Dörrielo, die thans nog bestaan als de boerderijen no. 19 en 20. Hiervan was ten minste één boerderij een leen van de bisschop van Minden, zoals blijkt uit de in het huisarchief van de boerderij no. 20 aangetroffen originele leenbrief van 1474. Hierin beleende

Heinrich, bisschop van Minden, Otto von Doringelo met de Sattelhof te Doringelo en met alles, wat bij de boerderij behoort en wat daarvan afhankelijk is. Het is een erfelijke manleen. Hij zal de hof met zijn toebehoren een genadig heer zijn.

De tekst van de leenbrief luidt (vertaald):

In de genade Gods, Wij Hinrich, Bisschop te Minden, doen kond, maken bekend en getuigen openbaar in deze brief voor ons en onze opvolgers dat wij met hand en met mond, die de Hoogste ons geschonken heeft, belenen in de kracht van deze brief Otto von Doringo met de Sattelhof te Doringelo en alles wat tot de hof behoort, zoals door ons beleend wordt tot in de rechte lijn erfelijk manleen en wij schenken en willen dat hij voor de hof met zijn horigheden een genadig heer zal zijn, steeds wanneer en waar dat nodig is en door ons gevraagd wordt, en hebben tot verdere bekendheid hiervan aan deze brief ons wettelijke zegel doen hangen. Gegeven na Gods geboorte duizend vierhonderd en vierenzeventigste jaar op maandagvoormiddag 25 april (de dag is onduidelijk).

Dat de leenman Otto von Doringelo goede relaties onderhield met de bisschop, is af te leiden uit het feit, dat een zekere Dethardus Doringlo in 1475/76 secretaris was van genoemde bisschop.

Leenman

Een leenman of vazal betaalde geen pacht voor het leengoed. Wel moest hij de leenheer trouw zweren en was hij verplicht tot krijgsdienst in elke oorlog. Aanvankelijk verviel het leen aan de leenheer, wanneer de leenman stierf. Later was een leen erfelijk in de mannelijke lijn en werd het meer en meer eigendom van de leenman. Deze beheerde het leengoed dikwijls niet zelf, maar droeg het beheer op aan een ander, de meier, die hem een deel van de opbrengst moest leveren als pacht.

Sattelhof

Een Sattelhof was de in vele dorpen in de Middeleeuwen voorkomende bevoorrechte boerderij, die het karakter had van een adellijk of vrij goed. Het verschil ten opzichte van de gewone boerderijen was van publiekrechtelijke aard. Zo was bijvoorbeeld een gewone boerderij belastingplichtig, de Sattelhof niet.

De Duitse benaming Sattelhof zou te verklaren zijn uit de omstandigheid, dat de hof vroeger een gezadeld paard met ruiter ter beschikking moest stellen aan de landsheer. De leenman op een Sattelhof was ook verplicht voor de landsheer de pacht te innen van de horige boeren, die de bij de Sattelhof behorende boerderijen bewoonden.

Tegen het einde van de 15e eeuw was opnieuw een Doringelo, Herbert von Doringelo, zoon van Otto, drost te Cloppenburg. Herhaaldelijk komt zijn naam voor in het archief van Oldenburg in stukken van 1494 en 1497.

In 1510 werd zijn zoon Otto von Doringolo leenman van de Sattelhof te Dörrielo, zoals een tweede originele leenbrief aangeeft, opgesteld door Franciscus, administrateur van het aartsbisdom Minden, hertog van Brunswijk en Lüneburg. Door zijn huwelijk met Elske von Elmendorpe uit Hammeland

verkreeg Otto in 1511 het landgoed Brettberg in zijn bezit. Dit goed ligt op korte afstand ten zuiden van het stadje Lohne, dat wederom ten zuiden van Vechta is gelegen. Tot 1776 zouden de Von Dorgelo's op Brettberg blijven zetelen.

De Brettberg

Het goed Brettberg is ontstaan uit twee boerderijen, Brettberg en Steengraven. De burcht Brettberg is waarschijnlijk omstreeks 1400 gebouwd door Hermann von Elmendorf. Aan hem was de bezitter van de boerderij Götteke von Brettberge horig. Zijn zoon Wille von Elmendorf was in 1466 nog burchtman van Vechta.

Wille's zoon Hermann had zes zonen. De zoon, die ook Wille heette, verkreeg na de dood van zijn ouders in 1479 de burcht Brettberg. Wille overleed reeds voor 1490, zijn vrouw Adelheid in 1528. Zij hadden drie dochters.

Hun dochter **Elske von Elmendorf** huwde met **Otto von Doringelo**, zoon van de drost van Cloppenburg en bezitter van het goed Lethe. Doordat zijn zwager Dietrich von Dincklage, gehuwd met de oudste dochter van Von Elmendorf, Lyse, in 1511 kinderloos overleed, verwierf Otto van Doringelo Brettberg.

Otto en vooral zijn zoon Johann von Dorgelo, verwierven nog een vrij groot aantal horige boerderijen. Johann trad tegen de boeren-lijfeigenen hard en streng op overeenkomstig de toenmalige gewoonten. Hij liet de horige boer Cord Stegemann, die zich tegen hem verzet had, zo lang in het hondehok opsluiten, tot deze beterschap had beloofd. Johann was gehuwd met Anna von Weddesche van het goed Bomhof bij Langförden, Kreis Vechta. In 1531 verkocht Johann het landgoed Bomhof aan zijn zwager Andreas von Quernheim voor 1.000 goudgulden. Toen Von Quernheim het geld niet contant kon betalen, droeg hij aan zijn zwager Johann de tienden over te Aschen en Ossenbeck in het graafschap Diepholz.

Johann had twee broers, Wulfert en Otto (proost van klooster Bücken, gesticht door aartsbisschop Rembergt van Bremen). Eerstgenoemde kwam door huwelijk in het bezit van het goed Welpen en was de stamvader van de tak Von Dorgelo zu Welpen.

Dethard von Dörrieh

Uit het huwelijk van Dethard von Dörrieh:

Otto von Dorgelo

Otto von Dorgelo, geboren rond 1360 en overleden rond 1419. Hij trouwde met Richarda/Rixte von Pennethe, dochter van Hermann von Pennethe en Jutta NN. Uit dit huwelijk:

Johann von Dorgelo

Johann I von Dorgelo, geboren rond 1360 in Doringeloh, overleden in 1421. Hij was 'Lehnsträger des Wildeshäuser Proptes auf einem Hof in Rechterfelde'. Hij trouwde met Rixte von Südholte, geboren rond 1365, overleden na 1428, dochter van Johann von Südholte. Uit dit huwelijk:

Otto II von Dorgelo

Otto II Johann von Dorgelo, geboren rond 1395, overleden na 1462. Hij trouwde met Elske von Dincklage, geboren rond 1403, overleden na 1470, dochter van Dietrich I von Dincklage en Heilwig. (zijn broer Johann trouwt met Elske von Elmendorf).

Uit het huwelijk van Otto en Elske:

Herbort von Dorgelo

Herbort von Dorgelo, geboren rond 1450, overleden na 1512. Hij trouwde met Katharina von Visbeck. Uit dit huwelijk:

Otto von Dorgelo

Otto von Dorgelo zu Welpo werd rond 1480 geboren in Wölpe, Nienburg. Hij trouwde voor 1522 met Gisela von Varenzell, geboren rond 1490, dochter van Walter von Varenzell en NN Hadewick (of von Steinhaus). Hij koopt met zijn vrouw rond 1520 een rente van de St. Anna kapel in Südlohn.

Uit dit huwelijk:

Wulfert von Dorgelo

Wulfert von Dorgelo, geboren rond 1516, overleden voor 1588 was drost van Wölpe. Hij trouwde rond 1554 met Magdalena von Quernheim, geboren rond 1527, dochter van Johann von Quernheim en Anna von Barsen. Uit dit huwelijk:

Johann von Dorgelo

Johann von Dorgelo, geboren rond 1560 en overleden rond 1625 in Overdeden. Hij trouwde met Fredeke von Bernefuer, geboren rond 1567, overleden na 1596, dochter van Rembert III von Bernefuer en Elisabeth Budde. Uit dit huwelijk:

Tonnies Wulf von Dorgelo

Tonnies Wulf von Dorgelo, geboren rond 1593, overleden voor 1660. liet twee buitenechtelijke kinderen na:

Magdalena Dorothea Dorgelo

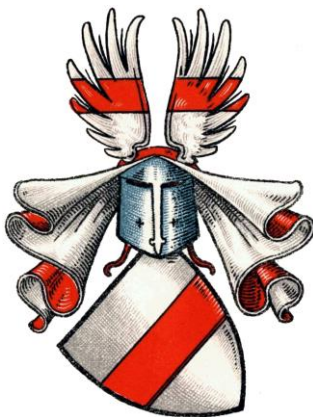
Magdalena Dorothea Dorgelo was een buitenechtelijke dochter van Tonnies Wulf von Dorgelo. Zij had een (half?) broer Johann Dorgelo die met Maria Spiegel getrouwd was. Magdalena werd geboren rond 1630 en begraven op 22 september 1698 in Völlen. Zij was getrouwd met Conrad Godeke. Zij hadden de volgende kinderen:

1. Trine Margaretha Godekes
2. Hinrich Godekes

Quernheim

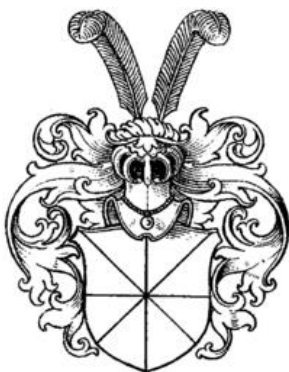
De grootvader van Tonnies von Dorgelo, Wulfert, was getrouwd met Magdalena von Quernheim. De Quernheims behoorden tot de Westfaalse adel, het wapen van de familie is te zien in de ridderzaal in Paderborn. Zij waren gezeteld op de Uhlenburg, een 'Wasserschloß' dat Hilmar von Quernheim in Weserrenaissance stijl in de jaren 1568-1570 in Kirchlengern liet bouwen. Mogelijk stond op deze plek hiervoor een erf van de meier (Ulenhof). In 1469 veroverde Bernhard VII van Lippe dit erf en vanaf dat moment zijn de Quernheimers leenmannen van de graaf van Lippe.

Na de dood van Hilmar von Quernheim in 1581 besloot de bisschop van Minden Ulenburg met geweld in te nemen. Pas 12 jaar later kregen de graven van Lippe, na veel processen en onderhandelingen, hun bezit terug.

Wapen van de Quernheims.

Von Bernefuer

Wapen van de Bernefuers.

De vader van Tonnies Wulf von Dorgelo, Johann von Dorgelo was getrouwd met Fredeke von Bernefuer, een telg uit een adellijk geslacht uit Noord-Duitsland dat in ieder geval teruggaat tot de dertiende eeuw. De Bernefuers (de naam betekent brandend vuur) stonden in dienst van de graven van Oldenburg. Een van de voorvaderen van Fredeke was Rembert I die leefde in de vijftiende eeuw. Hij was getrouwd met Mette von Wunsflete en zij vormt, via haar natuurlijke vader als het ware de

poort naar een groot aantal adellijke geslachten in Europa.

Rembert I en Mette von Wunsflete

De eerste echt belangrijke von Bernefuer was Rembert I, drost van Wildeshausen, Delmenhorst en Oldenburg. Hij trouwde met Mette von Wunsflete, mijn edelgrootmoeder. Zij was een natuurlijke (erkende) dochter van Dietrich I (Fortunatus), graaf van Oldenburg. Zij was een halfzus van Christian I, een voorouder van de Deense Koningin Margarethe II, de Engelse koningin Elizabeth en de Russische tsaar Nicolaas II.

Christian I van Denemarken, halfbroer van Mette, en zijn vrouw Dorothea van Brandenburg.

Graven van Oldenburg

De vader van Mette von Wunsflete, Dietrich I van Oldenburg, was graaf van Oldenburg en Delmenhorst. Hij werd de "gelukkige" genoemd omdat hij Delmenhorst wist te bewaren voor zijn tak van de Oldenburgs. Hij werd geboren rond 1390 en stierf op 14 februari 1440 in Delmenhorst. Hij werd in de kerkelijke ban gedaan na een vernederende behandeling van een kanunnik (stiftsheer of koorheer) uit Oldenburg. Desondanks werd hij wel in de Lambertuskerk in Oldenburg bijgezet, zij het wel in de nacht en zonder gebed van een priester.²

² <https://bit.ly/30u1cSa>

Dietrich I (Fortunatus), graaf van Oldenburg en Delmenhorst

Wapenschild van Dietrich I (Fortunatus).

Dietrich was getrouwd met Adelheid von Oldenburg-Delmenhorst en Heilwig von Schleswig und Holstein.

Voorouders van Dietrich I

De oudst bekende voorvader in de vaderlijke lijn van Dietrich I was Egilmar I, die leefde in de elfde en begin twaalfde eeuw. Hij was getrouwd met Richenza, dochter van Ida von Elsdorf.

In 1108 liet hij zich voor een bepaald bedrag (90 Bund Aale) opnemen in de gebedsbroederschap van het klooster Iburg. Dit bedrag kon worden opgehaald "*apud Aldenburch*", bij Aldenuburch. Dit is de oudste vermelding van Oldenburg, dat later het stamgebied van de familie zou worden. In de oorkonde waarin dit vermeld wordt, staat dat Egilmar "*comes in confinio Saxonie et Frisie potens et manens*" was, een machtige graaf wonend aan de grens van Saksen met Friesland.

Mette werd geboren rond 1413 en stierf na 1476. Bij haar huwelijk op 28 oktober 1431 met Rembert I van Bernefuer, kreeg zij van haar vader een behoorlijke bruidschat: een boerenhof in Edewecht, een boerderij in Oldenburg bij de Burgmannswehren en 100 marken in de vorm van een pensioen.

Rembert was in 1440 lid van de regentschapsraad voor de minderjarige kinderen van Dietrich I, graaf van Oldenburg, en voor de zonen van de in Denemarken verblijvende graaf Gerd, zoon van Dietrich I.

Huwelijksverdrag Rembert en Mette

'Ik Reymberd Bernefur knape bekenne jegenwerdigen in desser scrift, dat ik my leflike unde vrundlike vordregen hebbe mit den edlen juncheren Diderike, Kersten, Mauritius unde Gerde greven to Oldenborch in sulker wis, dat ik juncvrouwen Metten van Wunsvlete schal nemen to der ee mit sodannen guden, de ze my mede geven hebben: int erste Hencke Datinges hus to Edewechte mit al der olden tobehoringe, ene wurd to Oldenborch, de

gelegen is mank der Ridderwoninge, unde bi der wurd scholen de vorscreven heren unde ore erven enen wagenwech hebben, den se bruken scholen to ewigen tiden, unde hundert mark in der Westerborch. Wer ok dat Mette erbenompt vorvelle er my sunder erven, de van unser beider live geboren weren, so schal ik unde myne erven deger unde al beholden, dat my de vorscreven heren mede gegeven hebben, unde dar schal ik ore man vor bliven unde in orer herschop wonen, dewile dat ik leve. Wer ok dat ik vorvelle er Metten sunder levendige erven vorbenompt, so schal se beholden eren brutschad toforen, den se to my gebracht heft, unde dat besitten bliven in alle mynen erven, guden unde nalate, so dat or myne erven hebben wedder gegeven to oren brutschatte twe hundert nyge Arnensche gulden, de ze myner schal gebeterd wesen. Unde alle desse vorscreven stucke, articule unde word unde der en jewelik besunderen love ik Reymbert vorbenompt vor my unde mynen erven juncheren Diderike, Kersten, Mauricius unde Gherde greven benompt in guden truwen stede unde vast to holdende sunder jenigerleye argelist, und hebbe des to tuge ik Reymbert vorscreven myn insegel witliken hangen heten an dessen breff, unde nademe dat wy her Reyner abbet to Rastede, Wolter van Bolland knape unde Johan van der Olne borgermester to oldenborch in dessen degedingen mede an unde over gewest hebben unde uns alle articule unde word mede witlik zint, so hebb wy umme bede willen beider ziid unse ingesegele mit Reymbertes ingesegele vorbenompt witliken hangen heten beneden an dessen breff. Na der bord Christi verteynhunderd jar darna in deme en unde dertigsten jare am hilgen dage der Twyer apolstole Symonis et Jude.’³

Rembert en Mette kregen zes kinderen, van wie Johann het op een na jongste kind was. Op het eind van de vijftiende eeuw was de familie Bernefuer zo rijk dat Rembert en Mettes zoon Johann, drost van Delmenhorst, in 1492 met zijn drie huizen en erven in het kerspel Kneten en in Ahlhorn borg kon staan voor graaf Christian van Oldenburg, de opa van Mette.

Rond het midden van de 16e eeuw verhuisden de Bernefuers van Wardenburg (ten zuiden van Oldenburg) naar Brockdorf, waar zij de Querlenburg tot een waterburcht uitbouwden. Deze burcht ligt in de buurt van de kerk St. Maria Goretti aan de Querlenburg 14 in Lohne Brockdorf, een dorp tussen Dinklage en Lohne (ten noorden van Osnabrück). Hier zijn overblijfselen gevonden van een gracht die ooit de burcht van het adellijke landgoed Querlenburg omsloot. In 1403 verkocht ene Evert von Elmelo deze Querlenburg aan Hugo von Dincklage. In de 16e eeuw kwam het landgoed, zoals gezegd in het bezit van de familie Bernefuer.

Vinzenz von Bernefuer werd de eerste heer van Querlenburg. Nadat het klooster van de Augustinessen in Vechta in 1538 was verwoest en de nonnen verdreven waren bouwde Vinzenz voor de teruggekeerde nonnen een nieuw klooster. Als tegenprestatie mocht hij op het terrein van de Burgmannshof Schagenburg een huis bouwen. Hier overleed hij ook.

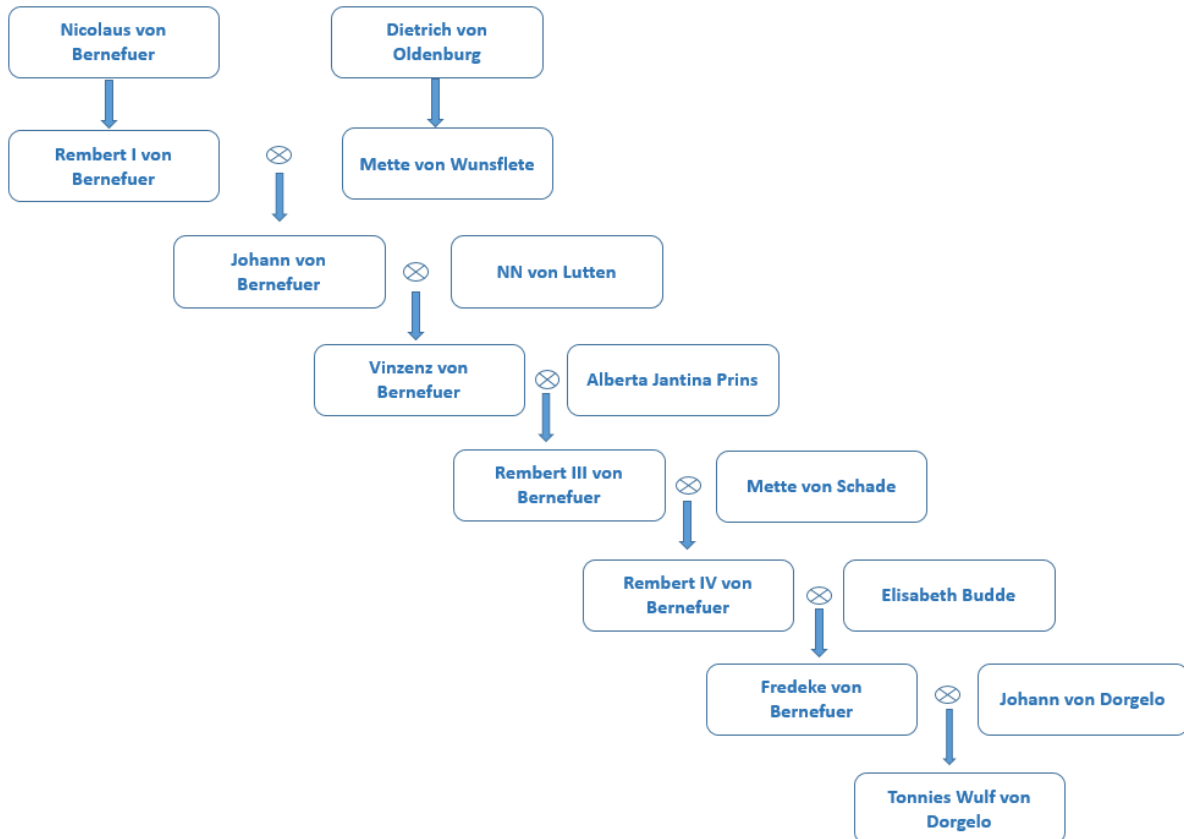
Na de dood van zijn kleinzoon Rembert IV kwam de Querlenburg in handen van diens schoonzoon Johann von Dorgelo, die met Fredeke von Bernefuer was getrouwd. Later kwam de burcht in handen van de families Von Jemgun en Von Galen.

³ Oldenburger Urkundenbuch Bd. II. Nr. 726

Een broer van Vinzenz von Bernefuer, Joest (Jobst) en diens zoon Erdwin waren burgemeester van Osnabrück.

Verder terug

Verder terug in de tijd komen we namen tegen als Nicolaus, Wilkinus, Hermann, Johann om ten slotte uit te komen bij oudst bekende Bernefuer, Nicolaus, die leefde in de dertiende eeuw.

Budde

De oma van moederskant van Tonnies Wulf von Dorgelo was Elisabeth Budde, geboren op 6 januari 1540 en overleden op 6 maart 1588 en getrouwd met Rembert IV von Bernefuer zu Querlenburg. Zij was een kleindochter van Lambert Budde, heer van Hange. De Buddes waren leenmannen van graven en bisschoppen. Een van hun kastelen was Hange. Dit 'motte-et-bayle' kasteel (een fort op een heuvel - motte - met aan de voet een door een vestingmuur omsloten hof) dateert uit de 14e eeuw. Het wordt 'landhuis' genoemd en lag niet ver van de stad Lingen aan de rivier de Ems. Lambert stierf op 9 september 1556 in Freren, zo'n 16 kilometer van Lingen.⁴ Freren behoorde in de middeleeuwen bij het graafschap Tecklenburg, maar na de nederlaag van deze graaf in de Schmalkaldische oorlog werd Freren in 1548 een deel van het graafschap Lingen.

⁴ <https://bit.ly/30qr290>.

Een reconstructie van York in de 15e eeuw met de 'motte en bailey' (motte-et-bayle') versterkingen van 'Old Baile' (links) en 'York Castle' (rechts).

Hij trouwde op 11 augustus 1528 met Petronella von Snetlage. Petronella stierf op 20 augustus 1552 in Freren. De Snetlages bezaten vermoedelijk de hofstede Snetlage in het kerspel Marlingen in het ambt Cloppenburg. Later zouden zij ook in het bezit geweest zijn van het riddergoed Lonne en de burcht Wuften.⁵

Von Schade

De overgrootvader van Tonnies Wulf von Dorgelo, Rembert III von Bernefuer, was getrouwd met een telg uit het geslacht von Schade, Mette, naar alle waarschijnlijk vernoemd naar haar overgrootmoeder Mette von dem Bussche.

De oudst bekende von Schade was Wilbrand die in 1399 met bisschop Otto van Münster ten strijde trok tegen graaf Claus von Tecklenburg. Zijn zoon Dietrich von Schade was getrouwd met Nese von Ahlen. Dietrich was drost van het Nederstift Münster en heer van Meppen. Hij werd in 1409 door de bisschop van Münster beleend met Hekemanns Erf in Emen (ten noord-oosten van Haren). In 1416 ontvangt hij een vierde deel van de tol van de Pinkster- en Martinimarkt in Meppen. In 1420 wordt hij beleend met het Borckhus in Bokeloh. Tussen 1409-1424 koopt hij grond in Meppen (later Nagelshof genoemd en tegenwoordig een straat in het westen van Meppen, vlakbij het zwembad).

Zijn zoon Otto von Schade trouwde met een NN Valcke. Hij erft samen met zijn broer de burcht in Meppen. Hij was o.a. lid van de kerkenraad, lid van diverse rechtbanken en 'Amtmann' van het Emsland. In deze functie was hij verantwoordelijk voor de belastingen, de rechtspraak en voor veiligheid en orde. Zijn zoon Heinrich von Schade. Was getrouwd met Mette vom dem Bussche.

⁵ Familie Schnethlage, <https://bit.ly/3is11yz>.

Heinrich von Schade, zoon van Heinrich was getrouwd met Elseke von Wüllen. Hij erfte rond 1488 de burcht Wesuwe als Mannleen. In 1488 en 1497 wordt hij beleend met erve Hekemanns in Emen een vierde deel van de tol van de Pinkster- en Martinimarkt in Meppen.

Zoon Otto von Schade (geboren rond 1475, gestorven na 1519) was getrouwd met Fredeke von Dincklage. Hij was heer van Wesuwe en Bakum, 'Burgmann' van Meppen. Hij was ook beleend met erve Hermanns in Holthausen als Meppener Burchtleen. In 1513 erfte Fredeke het landgoed Bakum en bezittingen in Ihorst van haar kinderloos gestorven broer Friedrich.

In 1518 schenkt Otto met zijn vrouw Fredeke en haar moeder Hille von Dincklage, ter gelegenheid van de stichting van een kapel in Südlohn (St. Anna Klus) het bezit van een vrijgelaten lijfeigene, Johann Bornhoren.

St. Anna Klus Lohne zoals die er nu uitziet. De Klus uit 1518 werd in 1543 verwoest. Een tweede werd in 1680 door Fritz von Dorgelo gebouwd.⁶

⁶ <https://bit.ly/3lcoHHI>.

Voorouders van Tonnies Wulf von Dorgelo

Dethard von Dörrielo

Uit het huwelijk van Dethard von Dörrielo:

Otto von Dorgelo

Otto von Dorgelo, geboren rond 1360 en overleden rond 1419. Hij trouwde met Richarda/Rixte von Pennethe, dochter van Hermann von Pennethe en Jutta NN. Uit dit huwelijk:

Johann von Dorgelo

Johann I von Dorgelo, geboren rond 1360 in Doringeloh, overleden in 1421. Hij was 'Lehnsträger des Wildeshauser Proptes auf einem Hof in Rechterfelde'. Hij trouwde met Rixte von Südholte, geboren rond 1365, overleden na 1428, dochter van Johann von Südholte. Uit dit huwelijk:

Otto II von Dorgelo

Otto II Johann von Dorgelo, geboren rond 1395, overleden na 1462. Hij trouwde met Elske von Dincklage, geboren rond 1403, overleden na 1470, dochter van Dietrich I von Dincklage en Heilwig. (zijn broer Johann trouwt met Elske von Elmendorf).

Uit het huwelijk van Otto en Elske:

Herbort von Dorgelo

Herbort von Dorgelo, geboren rond 1450, overleden na 1512. Hij trouwde met Katharina von Visbeck, overleden in 1486, dochter van Ritter von Visbeck (bij Dülmen). Herbort was drost van Cloppenburg van 1474-1507. Uit dit huwelijk:

Haus Visbeck met de Mariakapel die uit de achttiende eeuw stamt.

Otto von Dorgelo

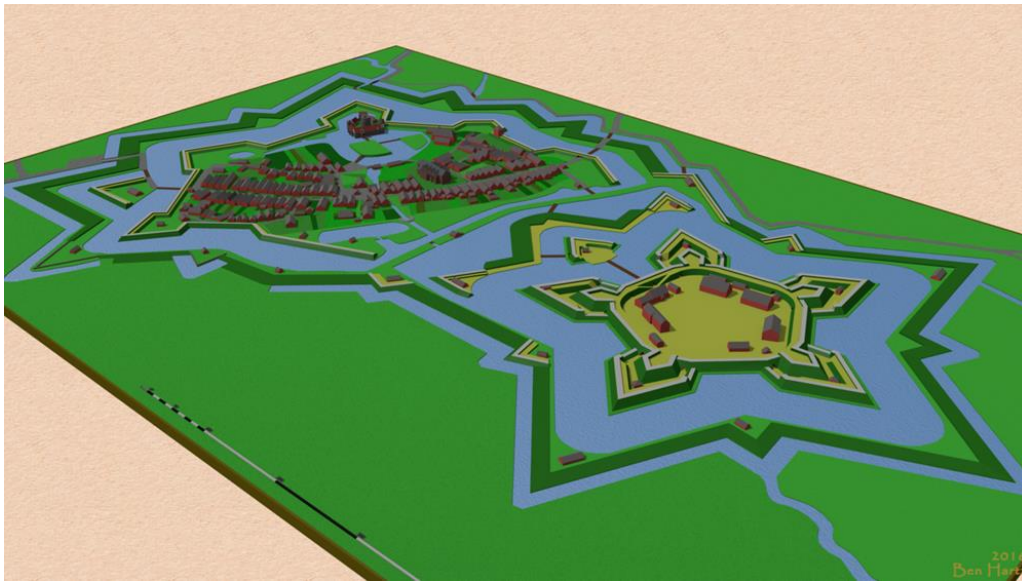
Otto von Dorgelo zu Welpo werd rond 1480 geboren in Wölpe, Nienburg. Hij trouwde voor 1522 met Gisela von Varenzell, geboren rond 1490, dochter van Walter von Varenzell en NN Hadewick (of von Steinhaus). Otto was *Burgmann* in Vechta. Een *Burgmann* (oppidanus) was iemand die van de

burchtheer de zogenaamde *Burghut* opgedragen had gekregen, wat betekent dat hij de burcht moest bewaken en verdedigen. Hij koopt met zijn vrouw rond 1520 een rente van de St. Anna kapel in Südlohn.

Uit dit huwelijk:

Wulfert von Dorgelo

Wulfert von Dorgelo, geboren rond 1516, overleden voor 1588 was drost van Wölpe. Hij trouwde rond 1554 met Magdalena von Quernheim, geboren rond 1527, dochter van Johann von Quernheim en Anna von Barsen. Uit dit huwelijk:

Reconstructie van Vechta anno 1684.

Wulfert von Dorgelo

Wulfert von Dorgelo, geboren rond 1516, overleden voor 1588 was drost van Wölpe. Hij trouwde rond 1554 met Magdalena von Quernheim, geboren rond 1527, dochter van Johann von Quernheim en Anna von Barsen. Uit dit huwelijk:

Johann von Dorgelo

Johann von Dorgelo, geboren rond 1560 en overleden rond 1625 in Overdeden. Hij trouwde met Fredeke von Bernefuer, geboren rond 1567, overleden na 1596, dochter van Rembert III von Bernefuer en Elisabeth Budde.

Met Pasen 1603 leende Johan 800 Reichsthaler aan Caspar van Quernheim tot Südholz. In 1614 had hij een conflict over een paarde handeltje met de gastwirt (herbergier) Bernd Eiktholt van Vechta. Bernd werd door twee zonen van Johan overvallen toen hij op weg was naar Zrenkamp bei Querlenburg. Zij namen hem mee naar de Hof waar de derde zoon, Heinrich, 17 jaar oud, hem mishandelde. Heinrich was militaire dienst van Braunschweich en had wel meer op zijn kerfstok, want hij in 1616 in het ambtshuis in Vechta tien weken in de gevangenis. Beide andere broers gingen naar ander landen. Im fremde Lander. In juni 1616 moesten Johann, zijn vrouw en zonen en dochter 2000 goudgulden als borg betalen om af te dwingen dat zij vreedzaam zouden gedragen. Dit werd

op 6 juli 1616 veranderd in dat zij bij elke verstoring van de vrede een bedrag van 1000 Reichsthaler zouden moeten betalen. Tussen 1651-1661 woont zoon Caspar op Querlenburg.⁷

Uit dit huwelijk:

Tonnies Wulf von Dorgelo

Tonnies Wulf von Dorgelo, geboren rond 1593, overleden voor 1660. liet twee buitenechtelijke kinderen na:

Magdalena Dorothea Dorgelo

Magdalena Dorothea Dorgelo was een buitenechtelijke dochter van Tonnies Wulf von Dorgelo. Zij had een (half?) broer Johann Dorgelo die met Maria Spiegel getrouwd was. Magdalena werd geboren rond 1630 en begraven op 22 september 1698 in Völlen. Zij was getrouwd met Conrad Godeke. Zij hadden de volgende kinderen:

3. Trine Margaretha Godekes
4. Hinrich Godekes

⁷ Niederding, G.H. (1841). Geschichte des ehemaligen Niederstifts Münster und der angrenzenden Graffschaften Diepholz, Wildeshausen

Nazaten van Tonnies Wulf von Dorgelo

Magdalena Dorothea von Dorgelo

Natuurlijke dochter Magdalena Dorothea von Dorgelo, werd geboren in 1630 in Völlen (Westoverledingen) en begraven op 22 september 1698 in Völlen. Zij trouwde met Conrad Gödekes, geboren in 1630 in Leer, overleden in 1700 in Völlen. Magdalena's man Conrad Gödekes was, naar verluidt, in dienst van het stift Börstel.

Trine Margareta Gödekens

Dochter Trine Margareta Gödekens werd rond 1660 geboren in Völlen (katholiek). Zij stierf op 1 mei 1731 in Völlen en werd op 8 mei 1731 in die plaats begraven. Zij trouwde op 21 november 1684 in Völlen met Hinrich Harms, geboren rond 1655 in Völlen, overleden in september 1696 in Völlen, zoon van Harm Haats en Antje NN.

Arentje Hinrichs

Dochter Arentje Hinrichs werd rond 1685 geboren in Völlen (katholiek). Zij werd in Völlen begraven op 3 oktober 1730. Arentje trouwde in de kerk op 24 april 1701 in Völlen met Rickert Hinrichs Frey (luitenant, brouwer), geboren rond 1660 (rk), overleden op 28 februari 1729 en begraven op 9 maart 1729 in Völlen, zoon van Hinrich Frey en Geske Janssen. Rickert was eerder getrouwd met Trinie Haickens.

Rickert Hinrichs (arbeider), broer van Arentje, trouwde op 7 juli 1715 in Völlen met Engel Focken, gedoopt 9 februari 1696 in Völlen, een dochter van Focke Jansen, Heuermann (dagloner), und Gesche Dircks. Een broer van Engel, Focko, trouwde met Magdalena Dorothea Richerts Frey, dochter van Arentje en Richert.

Magdalena Dorothea Richards Frey

Magdalena Dorothea Richards Frey werd gedoopt op 13 juli 1713 in het Noordduitse Völlen, vlak over de Nederlandse grens en werd begraven op 11 maart 1791 in Grosswolde. Zij trouwde op 8 mei 1735 in Völlen met Focko Fokkens Vry, gedoopt op 30 maart 1710 in Völlen, overleden op 13 maart 1754 in Grosswolde, zoon van Focke Jansen, Heuermann/Huirmann (arbeider in dienst van de erfkamerheer Von Galen), en Gesche Dircks. Met hem kreeg zij twaalf kinderen, onder wie Richert.

Erfkamerheer Von Galen

Franz Wilhelm von Galen zu Assen (ongeveer 1647-30 januari 1716) was de zoon van Johann Heinrich von Galen (broer van Christoph Bernard von Galen) en Anna Elisabeth Droste zu Vischering. Hij trouwde met Ursula Helena von Plettenberg zu Lenhausen.

Richert Fokken Frey

Zoon Richert Fokken Frey werd geboren voor 22 januari 1736 in Völlen. Hij overleed op 17 december 1812 in Grosswolde. Hij was gruttenmolenaar. Hij trouwde op 11 november 1764 in Grosswolde met Antje Uden, geboren op 18 januari 1745 in Steenfelde en overleden op 13 augustus 1818 in Grosswolde, dochter van Ude Behrens Bunn en Teelke Ulrichs. Zij kregen elf kinderen, onder wie Fokke.

Op de Landdag van 1724 kreeg Richert een straf opgelegd van 200 Reichsthaler. Toen hij hier blijkbaar niet aan kon voldoen viel op vrijdag 10 maart 1727 een commando van achttien soldaten zijn huis binnen en de soldaten arresteerden hem met blanke sabel.

Luitenant Frey en consorten kregen vanuit Lehr een mandatum poenale voor betaling van voedselkosten van het commando dat op 12 maart 1727 naar hem was gestuurd.

Fokke Richards

Zoon Fokke Richards/Richerts Vrij werd geboren op 30 november 1771 in Grosswolde en stierf op 11 februari 1844 in Wymeer. Hij trouwde met Gepke Dirks, geboren op 25 januari 1775 in Wymeer en overleden op 12 januari 1848 in Wymeer, dochter van Dirk Hinderks en Toepke Jans.

Jantje Fokkens

Hun dochter Jantje Fokkens Vrij werd geboren op 1 augustus 1804 in Wymeer en overleed op 6 juli 1885 in Bellingwolde. Zij trouwde op 9 mei 1826 in Bellingwolde met kleermaker Freriks Alberts Mulder, geboren op 28 september 1802 in Bunde en overleden op 8 mei 1859 in Bellingwolde, zoon van kleermaker Albert Jans en Geeske Freriks Mulder.

Wubbina Freriks Mulder

Dochter Wubbina Freriks Mulder (dagloner) werd geboren op 7 februari 1831 in Bellingwolde, waar zij op 23 februari 1901 overleed. Zij trouwde op 28 maart 1857 in Bellingwolde met Jan Kemper, geboren op 8 februari 1831 in Wymeer, overleden op 25 januari 1872 in Bellingwolde, zoon van Hinderk Jans Kemper en Antje Martens Tjepkes.

Freerk Jans Kemper

Zoon Freerk Jans Kemper werd geboren op 30 november 1857 en stierf op 14 februari 1940 in Bellingwolde. Hij trouwde met Geertje Willems, geboren op 24 mei 1857 in Wymeer en overleden op 10 december 1935 in Bellingwolde, dochter van Jan Dirks Wilms en Catharina Heidland (dienstmaagd in Nieuw-Beerta).

Derk Kemper

Zoon Derk Kemper werd geboren op 18 juli 1886 in Bellingwolde. Hij stierf op 8 februari 1968 in het ziekenhuis in Emmen (Hij woonde toen in Kloosterheerd in Ter Apel). Hij trouwde op 24 januari 1920 in Vlagtwedde met Zwaantje Meendering, geboren op 22 maart 1884 in Zuidveld, overleden op 18 mei 1954 ten huize van haar dochter in Emmen.

Geertje Kemper

Dochter Geertje Kemper werd geboren op 26 januari 1926 in Laude en stierf op 23 mei 2011 in Emmen. Zij trouwde op 18 oktober 1950 in Sellingen met Gerrit van der Kaap, geboren op 17 april 1925 in Emmen, overleden op 13 februari 1984 in Emmen, zoon van Albert van der Kaap en Alida Woltmeijer.

Albert van der Kaap

Albert van der Kaap, geboren op 15 oktober 1951 in Emmen. Getrouwd op 11 september 1982 met Rosalien Gesina Maria Busscher, geboren op 18 oktober 1956, overleden op 20 augustus 2019 in Groningen.